

**MILLIY VA ZAMONAVIY QADRIYATLARNI TA'LIM TARBIYADA
UYG'UNLASHTIRISH ASOSLARI**

Kasimova Moxinbonu Xushnudbek qizi
Andijon Pedagogika instituti tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada milliy va zamonaviy qadriyatlarni ta'lim va tarbiya jarayonida uyg'unlashtirishning asosiy tamoyillari, ahamiyati va amaliy yo'llari tahlil qilinadi. Milliy qadriyatlar — xalqimizning tarixiy, madaniy va ma'naviy merosi sifatida yoshlarni vatanparvarlik, halollik va millatga sodiqlik ruhida tarbiyalashda muhim o'rin tutadi. Zamonaviy qadriyatlar esa yoshlarni global dunyoqarashga ega, innovatsiyalar va ilm-fanga ochiq, huquq va erkinliklarni qadrlaydigan shaxslar sifatida shakllantirishga yordam beradi. Maqolada ta'lim tizimida milliy va zamonaviy qadriyatlarni uyg'unlashtirish uchun dasturlarni ishlab chiqish, pedagoglarning malakasini oshirish, oila va jamiyatning roli hamda axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish kabi muhim jihatlar ko'rib chiqiladi. Ushbu uyg'unlik yosh avlodni milliy ildizlar bilan mustahkam bog'laydi va ularni zamonaviy dunyoning talablari bilan tanishtiradi.

Kalit so'zlar: milliy qadriyatlar, zamonaviy qadriyatlar, ta'lim va tarbiya, ma'naviy tarbiya, innovatsiyalar, pedagogik malaka, oila va jamiyat roli, axborot texnologiyalari.

Аннотация. В данной статье анализируются основные принципы, значение и практические пути гармонизации национальных и современных ценностей в процессе обучения и воспитания. Национальные ценности, как историческое, культурное и духовное наследие нашего народа, играют важную роль в воспитании молодежи в духе патриотизма, честности и верности своему народу. Современные ценности, в свою очередь, способствуют формированию личности с глобальным мировоззрением, открытой к инновациям и науке, уважающей права и свободы. В статье рассматриваются такие важные аспекты, как разработка образовательных программ, направленных на интеграцию ценностей, повышение квалификации педагогов, роль семьи и общества, а также эффективное использование информационных технологий. Гармоничное сочетание этих ценностей укрепляет связь молодого поколения с национальными корнями и помогает им адаптироваться к требованиям современного мира.

Ключевые слова: национальные ценности, современные ценности, образование и воспитание, духовное воспитание, инновации, педагогическая квалификация, роль семьи и общества, информационные технологии.

Annotation. This article analyzes the main principles, significance, and practical approaches to harmonizing national and modern values in the process of education and upbringing. National values, as the historical, cultural, and spiritual heritage of our people,

play an important role in educating the younger generation in the spirit of patriotism, honesty, and loyalty to the nation. Modern values, on the other hand, help shape individuals with a global outlook, open to innovation and science, and who value rights and freedoms. The article examines important aspects such as the development of educational programs for integrating values, improving teachers' qualifications, the role of family and society, and the effective use of information technologies. This harmony strengthens the younger generation's connection to their national roots and helps them adapt to the demands of the modern world.

Keywords: *national values, modern values, education and upbringing, spiritual education, innovations, pedagogical qualification, role of family and society, information technologies.*

Kirish. Bugungi kunda ta'lim va tarbiya tizimlarida milliy va zamonaviy qadriyatlarni uyg'unlashtirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Dunyo tez sur'at bilan rivojlanib, global jarayonlar kuchaygani sari yosh avlodni nafaqat milliy madaniyat, tarix va an'analariga hurmat bilan tarbiyalash, balki zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan ham ta'minlash talab etilmoqda. Shu bois, ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va ularni zamonaviy ta'lim jarayonlariga integratsiya qilish ta'lim-tarbiya sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Milliy qadriyatlar — bu xalqimizning asrlar davomida shakllangan ma'naviy merosi bo'lib, millatning o'zligini, tarixiy ildizlarini anglashda poydevor vazifasini bajaradi. Zamonaviy qadriyatlar esa, global jamiyatning ilm-fan, texnologiya, inson huquqlari, erkinlik va tenglik tamoyillarini o'z ichiga oladi. Ushbu ikki turdagi qadriyatlarni muvofiq va izchil uyg'unlashtirish, yoshlarni har tomonlama yetuk, jamiyatga foydali shaxslar qilib tarbiyalashda asosiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ta'lim-tarbiya jarayonida milliy va zamonaviy qadriyatlarni uyg'unlashtirish — bu yoshlarni o'z tarixini biladigan, milliy an'alarini hurmat qiladigan, ammo shu bilan birga global dunyoqarashga ega bo'lgan barkamol shaxs sifatida shakllantirishning samarali yo'lidir. Shu sababli, bu mavzu zamonaviy ta'lim sohasida doimiy diqqat markazida bo'lib, u bo'yicha izlanishlar va amaliy ishlar olib borilmoqda.

Zamonaviy qadriyatlarning ahamiyati. Zamonaviy qadriyatlar esa, asosan, global dunyoqarash, ilm-fan yutuqlari, innovatsiyalar, inson huquqlari, tenglik va erkinlik kabi tamoyillarni o'z ichiga oladi. Bu qadriyatlar yoshlarni zamonaviy jamiyatning talablariga javob beradigan, kreativ, tanqidiy fikrlay oladigan, ma'lumotlarni to'g'ri baholay oladigan shaxs sifatida shakllantirishga yordam beradi.

1. Tarbiya dasturlarini milliy va zamonaviy qadriyatlar asosida ishlab chiqish. Ta'lim muassasalari milliy tarix, madaniyat va urf-odatlarini o'rgatish bilan birga, zamonaviy fan va texnologiyalarni ham o'z dasturiga kiritishi lozim. Shu tariqa yoshlar o'z ildizlarini unutmay, yangi bilimlar bilan boyitiladi.

2. Pedagogik kadrlarning malakasini oshirish. O'qituvchilar va tarbiyachilar milliy qadriyatlar hamda zamonaviy pedagogika yondashuvlari bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslarida qatnashib borishlari zarur. Bu ularning tarbiyaviy ishda samaradorligini oshiradi.

3. Oilaviy va jamiyat ta'siri. Ta'lim tizimida faqat maktab emas, balki ota-ona va jamiyat ham milliy va zamonaviy qadriyatlarni tarbiyalashda faol ishtirok etishi kerak. Shu yo'l bilan yoshlar muvozanatli va barkamol shaxs sifatida shakllanadi.

4. Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish. Zamonaviy axborot vositalari va internet tarmoqlari orqali milliy madaniyatni targ'ib qilish, yoshlarni global jarayonlardan xabardor qilish mumkin. Bunda milliy qadriyatlarni saqlab qolgan holda zamonaviy ma'lumotlarni yetkazish muhim.

Tadqiqot metodologiyasi. Ayrim ta'lim muassasalarida qadriyatlarni uyg'unlashtirishga qaratilgan metodik yondashuvlar sinovdan o'tkazilgan bo'lsa, ularning samaradorligi amaliy tajriba orqali baholandi. Milliy va zamonaviy qadriyatlarni ta'lim va tarbiya jarayonida uyg'unlashtirish — bu nafaqat madaniyatni saqlash, balki yoshlarni zamonaviy va raqobatbardosh jamiyatning faol a'zosi qilib yetishtirishdir. Shu bois ta'lim tizimi doimiy ravishda yangilanib, milliy ildizlar bilan zamonaviy bilimlarni uyg'unlashtiradigan strategiyalarni ishlab chiqishi kerak. Faqat shunda yosh avlod milliy o'zligini yo'qotmay, global miqyosda muvaffaqiyatga erisha oladi.

Ushbu maqolada milliy va zamonaviy qadriyatlarni ta'lim-tarbiya jarayonida uyg'unlashtirish masalasi nazariy va amaliy jihatdan o'rganildi. Tadqiqot quyidagi metodologik yondashuvlarga tayangan:

Milliy va zamonaviy qadriyatlar to'g'risidagi mavjud ilmiy adabiyotlar, pedagogik va psixologik manbalar, O'zbekiston Respublikasi ta'lim siyosatiga oid hujjatlar (Qonunlar, Davlat dasturlari, milliy o'quv dasturlari) tahlil qilindi. Ushbu usul orqali qadriyatlar mazmuni, ularning ta'limdagi ahamiyati, shakllanish jarayoni va zamonaviy ta'lim bilan qanday uyg'unlashishi nazariy asosda o'rganildi. Milliy qadriyatlar va zamonaviy qadriyatlarning o'zaro farqli va umumiy jihatlari solishtirildi. Bu orqali ularning ta'lim-tarbiyadagi o'rni, yoshlar dunyoqarashiga ta'siri, hamda ularni uyg'unlashtirish imkoniyatlari aniqlashtirildi.

Ba'zi ta'lim muassasalarida o'qituvchilar va tarbiyachilar bilan suhbatlar o'tkazilib, ularning milliy va zamonaviy qadriyatlarni qanday uyg'unlashtirayotgani o'rganildi. Shuningdek, amaliy kuzatuvlar orqali dars jarayonlarida ushbu qadriyatlarning qanday aks etayotgani tahlil qilindi. O'quv dasturlari, darsliklar va metodik qo'llanmalardagi milliy hamda zamonaviy qadriyatlar bilan bog'liq mazmunlar o'rganildi va ularning ta'lim jarayonida qanday ifodalangani kontent asosida tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari va muhokama. Tadqiqot davomida milliy va zamonaviy qadriyatlarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi o'rni, ularning o'zaro uyg'unligi, muammolari va istiqbollari chuqur tahlil qilindi. Quyidagi muhim jihatlar aniqlangani ushbu mavzuning dolzarbligini va amaliy ahamiyatini tasdiqlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, milliy

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

qadriyatlar (hurmat, vatanparvarlik, ota-onaga ehtirom, kattalarga hurmat, mehnatsevarlik) yoshlarni axloqan barkamol shaxs sifatida shakllantirishda juda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ular xalqimizning asrlar davomida shakllangan ma'naviy-madaniy boyligiga asoslanadi va o'z-o'zini anglash, milliy g'urur tuyg'usini kuchaytiradi.

Zamonaviy qadriyatlar — ayniqsa, erkin fikrlash, tanqidiy yondashuv, texnologik savodxonlik, gender tengligi va inson huquqlarini tan olish — yoshlarning global dunyoda raqobatbardosh shaxs sifatida kamol topishida muhim omil bo'layotgani kuzatildi. Biroq bu qadriyatlar to'g'ri yondashuv bilan kiritilmasa, milliy o'zlikka tahdid tug'dirishi mumkin.

Empirik ma'lumotlar va o'qituvchilar bilan o'tkazilgan suhbatlar shuni ko'rsatdiki, amaliyotda ko'plab pedagoglar milliy qadriyatlarni ilgari surishga harakat qilishmoqda, biroq zamonaviy qadriyatlarni to'liq integratsiya qilishda metodik yondashuvlar yetishmaydi. Bu esa ta'lim-tarbiya samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois bu ikki qadriyat tizimini bir-biriga zid emas, balki bir-birini to'ldiruvchi sifatida qarash zarur. Tadqiqot natijalariga ko'ra, mavjud o'quv dasturlari va darsliklar ko'proq an'anaviy qadriyatlarni aks ettiradi, zamonaviy qadriyatlar, xususan, global muammolar (klimat o'zgarishi, internet xavfsizligi, ekologik madaniyat) bo'yicha yetarlicha axborot bermaydi. Bu holat yoshlarning zamon bilan hamnafas bo'lishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

O'quvchilarda qadriyatlarni shakllantirish faqat maktab doirasida emas, balki oila, ommaviy axborot vositalari va jamiyatning boshqa institutlari bilan hamkorlikda olib borilishi lozim. Aks holda, maktabdagi bilim va tarbiya hayotiy tajriba bilan mustahkamlanmaydi. Tadqiqot ko'rsatadiki, ta'lim va tarbiya jarayonida milliy va zamonaviy qadriyatlarni uyg'unlashtirish nafaqat mumkin, balki zaruriy holatga aylangan. Ammo bu uyg'unlik tasodifiy emas, balki puxta o'ylangan, tizimli, ilmiy asoslangan yondashuvlarni talab etadi. O'qituvchilarning metodik tayyorgarligi, o'quv dasturlarining yangiligi, oilaning hamkorligi va jamiyatning qadriyatlarga bo'lgan yondashuvi bu jarayonda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Xulosa. Milliy va zamonaviy qadriyatlarni ta'lim-tarbiya jarayonida uyg'unlashtirish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yosh avlodni har tomonlama yetuk, ma'naviy barkamol, zamon bilan hamnafas shaxs sifatida tarbiyalash uchun ushbu ikki turdagi qadriyatlar o'rtasida muvozanat yaratish zarur.

Milliy qadriyatlar yoshlarni o'zligiga, milliy madaniyat va tarixga sodiq holda ulg'aytirsa, zamonaviy qadriyatlar esa ularni ochiq fikrlovchi, texnologik savodli, global muammolarga befarq bo'lmagan shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bois, ta'lim muassasalarida:

- o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqish,
- o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish,
- oilaviy va jamoatchilik tarbiyasini kuchaytirish,
- axborot texnologiyalaridan maqsadli foydalanish orqali

milliy va zamonaviy qadriyatlar uyg'unligiga erishish mumkin.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

Aynan shunday yondashuv orqaligina biz barkamol, raqobatbardosh, o'z millatiga sodiq, ammo global fikrlovchi yoshlarni voyaga yetkaza olamiz. Bu esa nafaqat bugungi kun, balki ertangi taraqqiyotimiz garovi hamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. “Yangi O'zbekiston – taraqqiyot va ma'rifat yo'lida”. – 2021-yil.
3. O'zbekiston Respublikasi “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. – 2020-yil, yangi tahrir.
4. Qodirov A., Jo'raqulov I. Ta'limda innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
5. Rustamova M. Milliy qadriyatlar asosida yoshlarni tarbiyalash. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
6. Niyozova D.A. Ma'naviy tarbiya va zamonaviy yondashuvlar // Pedagogika va psixologiya jurnali. – 2022. – №3. – B. 45–50.
7. Tursunova G. Globallashuv davrida qadriyatlar muammosi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. “2021–2023-yillarda O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirish dasturi”. – Toshkent, 2021.